

Mészáros Andor

Választási rendszer és migráció Szlovéniában¹

The system of election and migration in Slovenia

According to the Slovenian regulations both active and passive suffrage are bound to Slovenian citizenship. Thus non-Slovenian citizens have no right to vote. There is only one very special exception, namely when in the election of the state council active suffrage is given to such foreign business persons who are permanently living in Slovenia and actively participate in the national economy.

Az 1991-ben függetlenné vált Szlovénia a közép-európai régió legfejlettebb gazdaságú országaként napjainkra a régió egyik fontos migrációs célországává vált, elsősorban a nyugat felé irányuló kelet-európai gazdasági migráció számára. A bevándorlás azonban nem új, ismeretlen jelenség Szlovéniában, hiszen már a hetvenes évektől jelen volt. Ekkoriban elsősorban Jugoszlávia más tagköztársaságaiból érkeztek sokan Szlovéniába, és a nyolcvanas években ugyan a nettó migrációs ráta néhány ezrelék mértékben negatívba fordult, de elsősorban az erősödő szlovén kivándorlásnak volt köszönhető, a bevándorlás mértéke 1970 és 1989 között nagyjából azonos maradt.

A gazdasági jellegű migrációt a kilencvenes évek elején a délszláv háború menekülthulláma váltotta fel. Az ennek következtében fellépő migrációs válságot csak az évtized végére sikerült rendezni. A jugoszláv válság lezárultával pedig ismét megjelent a gazdasági jellegű migráció, ami egyre erősödő mértékben van jelen. Mindez a folyamat egyre hangsúlyosabban vetette fel Szlovéniában a bevándorlók integrációjának, a szlovén közéletben való részvételének kérdését.² Mivel a választójog erősen kapcsolódik

az állampolgársághoz, tanulmányomban, a Szlovéniába irányuló migrációs tendenciák leírását követően az állampolgárság megszerzésének kérdését, a választójogi rendszert, illetve a Szlovéniában letelepedett, nem szlovén állampolgárok aktív államtanácsi választójogának különleges esetét kívánom bemutatni.

A független Szlovéniába irányuló migráció tehát már a kilencvenes évek jugoszláv menekültválsága idején jelentős volt, ekkoriban azonban a gazdasági jellegű bevándorlás mellett elsősorban a jugoszláv polgárháború kiváltotta kényszmigráció volt meghatározó, hiszen a kilencvenes évtized elején a második világháború utáni legnagyobb európai háborús menekülthullám vette kezdetét. 1992-ben már összesen mintegy 70 000 menekült élt az országban, akik elsősorban a háborús Horvátországból és Bosznia-Hercegovinából érkeztek. Ez a szám a szlovén lakosság mintegy 3%-át tette ki.

A menekültáradat által felvetett kérdések megoldására önálló kormányhivatal is létrejött, melynek feladata a bevándorlók és a menekültek helyzetének rendezése, letelepedésük, illetve visszatérésük kérdésének megoldása volt. Az ideiglenes menekültstátus intézményét végül csak 1997-ben rendezték az ideiglenes menedékjogról szóló törvény elfogadásával, ami 2002-ben a szlovéniai menekültek integrációjáról szóló fejezettel egészült ki. A szlovén törvényhozóknak ebben az időszakban azt a dilemmát kellett feloldaniuk, hogy amennyiben megkönnyítik a Szlovéniában történő végleges letelepedést, akaratlanul is hozzájárulnak a nyilvánvalóan mindenekelőtt az etnikai tisztogatás szándékával indított háború céljának megvalósulásához, éppen ellentétesen a nemzetközi közösség törekvéseivel, melyek sokkal inkább a menekültek saját országukba való visszatérésének elősegítését támogatják, és igyekeznek különböző, a menekültek hazatérését támogató programokat kidolgozni.³ Amennyiben viszont Szlovénia megnehezítette volna a menekültek letelepedését, a mozgásszabadság és a tartózkodási hely szabad megválasztása jogának nemzetközi elvét sértette volna.

A második évezred elején Európában új, gazdasági jellegű migrációs dráma bontakozik ki. Európa jobban szervezett, fejlettebb gazdaságú társadalmi gazdasági bevándorlók tömegeit vonzzák, akik számára a közép-európai térség egyes országai szintén vonzó célpontnak számítanak. A régió legfejlettebb gazdaságával rendelkező Szlovéniában a 2000-es évek első évtizedében mintegy harmincezer, érvényes okmányok nélkül élő bevándorló élt, ami a lakosság 1%-át tette ki. 2002 és 2007 között pedig

¹ A tanulmány az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült. Az itt összefoglalt gondolatok elhangzottak a MTA TK JTI és a NKE KTK által szervezett „A migránsok politikai integrációja a V4 országokban” c. konferenciáján, amelyre 2012. április 20-án került sor Budapesten. A konferencia megszervezését a Nemzetközi Visegrádi Alap (IVF) 60900011. számú projektje támogatta. A projekt a NKE KTK-hoz van telepítve és „A migránsok politikai integrációja a V4 (visegrádi) államokban” címet viseli.

² A bevándorlók közéleti szerepvállalásának kérdése leginkább a Szlovéniába a hetvenes években, bevándorlóként érkezett és orvosi tanulmányokat végzett, ghánai származású Peter Bossman 2010-es választási győzelme mozgatta meg a befogadó attitűdű szlovén közvéleményt. Bossman a közép-európai térség első színes bőrű politikusaként választották meg Piran város polgármesterévé. (Tanackovič, Tatjana: Piran in Izola spet v rokah SD: V Piranu slavil Peter Bossman, v Izoli Igor Kolenc. Delo, 2010. 10. 25. <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042397959>, Mihelj, Vlado: Peter Bossman for President. Delo, 2010. 10. 06. <http://www.dnevnik.si/debate/kolumne/1042393205>)

³ Bosznia-Hercegovina magas bevándorlási rátája az ezredfordulón éppen a például Szlovéniából visszatérő menekültek visszatelepése miatt alakult ki. (Koller Irén: Migrációs tendenciák Európában. 23. http://publikon.hu/application/essay/490_1.pdf letöltve: 2012. október 1.)

mintegy kétszeresére növekedett a bevándorlók száma, és ezzel (Ciprus, Málta és Csehország mellett) a régi uniós tagországok szintjére emelkedett a bevándorlók aránya a népességhez képest.⁴

A közép-európai térségben Szlovénia a mai napig fontos célország a világ sok tájáról érkező bevándorlók számára. A Szlovéniába irányuló migráció nagy hányadát azonban mégis az európai bevándorlók tették ki. Mivel az egyik legfontosabb, a migrációt meghatározó tényező a származási hely és a célország közötti szoros kulturális, történelmi kapcsolat, ezért Szlovénia esetében érthető módon az országban letelepedő bevándorlók többsége, mintegy 96%-a a kelet-európai térség országaiból, természetesen főként a függetlenné vált, egykori jugoszláv tagköztársaságokból érkezett. A kétezres évek első évtizedének közepén a Szlovéniába bevándorló öt legnagyobb közösség közül négy származott a volt jugoszláv térségből (Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Horvátország, Macedónia) és nem volt jugoszláv közösségként, a közép-európai térség migrációjában jelentős szerepet játszó Ukrajnából származó bevándorlók csupán az ötödik legnagyobb közösséget alkották. A bevándorlók többsége, 74%-a ebben az időszakban már legális, gazdasági migráns volt, akik törvényesen vállaltak munkát Szlovéniában.⁵

A Szlovéniába irányuló bevándorlás az ezredfordulótól folyamatosan emelkedett. A kétezres évek elején még csupán évi hatezer körül mozgott az országba érkező bevándorlók száma, ami viszont a következő évtized elejére már harmincezerre nőtt,⁶ bár, a szlovén Statisztikai Hivatal kimutatásai szerint, ezt az emelkedő trendet 2010-ben a Szlovéniát manapság különösen érzékenyen érintő gazdasági válság már számottevően megtörte, a 2010-ben Szlovéniába érkező migránsok száma a 2009-es felére, 15 ezerre csökkent.⁷

A szlovén szabályozás értelmében az aktív és passzív választójog a szlovén állampolgársághoz kötődik. Eszerint tehát nem szlovén állampolgárok nem rendelkeznek választójoggal. Ez alól csupán egy különleges kivétel van, az állandó szlovéniai lakhellyel rendelkező, tevéleges gazdasági tevékenységet folytató külföldiek aktív választójoga a szakmai csoportokban az államtanácsai választásokon.

⁴ Nemzetközi vándorlás az Európai Unió országaiban. KSH összeállítás. In: Statisztikai Tükör, IV. évf., 63. szám, 2010. május 26., 2-3.

⁵ Koller, 7.

⁶ Medica, Karmen–Lukić, Goran–Kralj, Ana: Delovne in življenjske razmere delavcev migrantov v Sloveniji. 2011. http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokument_i_pdf/el2010_raziskava_razmere_delavcev_migrantov_250311.pdf (letöltve: 2012. október 1.)

⁷ Statistični urad: Gospodarska kriza zmanjšala priseljevanje v Slovenijo. Delo, 2011. 12. 18. <http://www.times.si/slovenija/statistichni-urad-gospodarska-kriza-zmanjsala-priseljevanje-v-slovenijo--c7c9fb298e-96d2e57495.html>

A szlovén állampolgárság a migránsok számára honosítás útján szerzhető meg. Ennek általános feltétele, hogy a honosítást kérvényező a honosítási kérvény benyújtását megelőzően eltelt 10 évben Szlovénia területén éljen, és ebből a 10 évből legalább 5-öt megszakítás nélkül Szlovéniában töltsön. A honosítási kérelemhez továbbá a megélhetést biztosító meghatározott minimális jövedelmet is igazolni kell, illetve a kérelmező büntetlen előéletét. A kérelmezőnek el kell ismernie és tiszteletben kell tartania Szlovénia alkotmányos rendjét, és megfelelő szlovén nyelvismerettel is rendelkeznie kell. A nyelvismeret vonatkozásában 1990 és 1994 között elég volt annak bizonyítása, hogy kérelmező képes szlovén nyelven megérteni magát, kommunikálni, 1994 után azonban szigorították a szabályozást, és a kérelmezőnek már vizsgát kell tennie szlovén nyelvből.

A szlovén jogrend ismeri az egyszerűsített honosítási eljárást is. Ezt a könnyített eljárást elsősorban a szlovén emigránsok, illetve leszármazottaik visszatelepülésének ösztönzésére, elősegítésére dolgozták ki.⁸ Az egyszerűsített honosítási eljárásban a szlovén kivándorlók és leszármazottaik a negyedik generációig részesülhetnek. Ugyancsak vonatkozik a könnyített honosítás a vegyes házasság esetére, ebben az esetben az eljárás a házasságkötést követően eltelt 2-3 év után kérvényezhető. 2002-től szintén vonatkozik az egyszerűsített honosítási eljárás az állampolgársággal nem rendelkező, de Szlovéniában született és ott élő, menekültstátussal rendelkező személyekre, akik 6 hónap elteltével kérvényezhetik a szlovén állampolgárságot.

Sajátos esete az állampolgárság megadásának a szlovén felsőoktatási intézményben külföldiek által megszerzett felsőfokú végzettség esete, mellyel a Szlovéniában magas szintűen végzett értelmiségieket kívánják az országban tartani, letelepedésre ösztönözni. Eszerint azok a külföldiek, akik valamely szlovéniai egyetemen végeztek felsőfokú tanulmányaikat, 7 év elteltével, tehát általában a végzést követő második évben, kérelmezhetik az egyszerűsített honosítást.⁹

⁸ Szlovénia nagyon nagy figyelmet szentel a határon túl élő szlovénekre és a világban szét szórta élő diaszpóra-szlovénekre. Sok tekintetben úttörő szerepet is játszott ebben a kérdésben, hiszen a nemzeti felelősségi klauzula már az 1974-es köztársasági alkotmányban megjelent. A mai szlovén alkotmány 5. cikkében és a külföldi szlovének külön jogait és kedvezményeit megállapító jogszabályok alapján az etnikai szlovének potenciálisan egy alkotmányjogi külön meghatározott csoportot alkotnak a külföldiek – nem szlovén állampolgárok – kategóriáján belül. (Mészáros Andor–Halász Iván–Somai Miklós: A mai Szlovénia. Bevezetés a modern Szlovénia tanulmányozásába. Esztergom – Budapest, Szent Adalbert Közép- és Kelet-Európa Kutatásokért Alapítvány – Szlovén–Magyar Üzletemberek Egyesülete, 2011, 49.)

⁹ Medved, Felicitia: From Civic to Ethnic Community? The Evolution of Slovenian Citizenship. In: Bauböck, Rainer–Perchinig, Bernhard–Sievers, Wiebke (szerk.): Citizenship Policies in the New Europe. Amsterdam, Amsterdam University Press, 2007, 213-241.

A szlovéniai választójogot az 1992-ben elfogadott választójogi törvény szabályozza. Szlovénia 1991. június 26-án hirdette ki függetlenségét. Az ország függetlenedésének előkészítésére tekintettel egy nappal korábban, június 25-én, a szlovén parlament három, alapvető jelentőségű dokumentumot fogadott el, a Szlovénia önállóságáról és függetlenségéről szóló alkotmánytörvényt, egy rövid új alkotmányt és az alkotmány végrehajtásáról szóló törvényt. Ezzel párhuzamosan pedig megindult a részletes, új szlovén alkotmány kidolgozása is, amit a szlovén törvényhozás, még az 1974-es szabályozásnak megfelelő, háromkamarás összetételben 1991. december 23-án fogadott el.

1992 szeptemberében sor került az új választójogi törvény elfogadására is, és még ebben az évben, december elején sor került az első olyan parlamenti választásokra, melyek során a választópolgárok az új közjogi konstrukció szerinti szervekbe választhatták meg képviselőiket. Szlovéniában 1991-ben kétkamarás (illetve bizonyos szempontból inkább csak másfél kamarás) parlamenti rendszer épült ki, melyben az Országgyűlés mellett a korporatív és területi érdekek sajátos egyvelegét képviselő Államtanács áll.¹⁰

A szlovén választójogi szabályozás arányos listás választási rendszert vezetett be, a kisebbségi képviselet esetében a személyi elv elemeinek viszonylag jelentős érvényesítésével. Napjainkig ezen elvek szerint összesen hat törvényhozási választást bonyolítottak le, 1992-ben, 1996-ban, 2000-ben, 2004-ben, 2008-ban és 2011-ben.

Az első demokratikus választásokra azonban már korábban, még a függetlenség kinyilvánítása előtt, 1990-ben sor került Szlovéniában. Ezt a választást a szlovén demokratikus ellenzék nyerte meg, és ezzel a szlovén szuverenitás deklarálásának hívei döntő módon megerősítették pozícióikat. Ezen a választáson azonban még az 1974-es alkotmány alapján működő parlament három kamarájának egyikébe, a Társadalompolitikai Tanácsba választottak képviselőket, így, mivel teljesen más orgánumról van szó, mint az új alkotmány által létrehozott Országgyűlésről, illetve mivel a választásokra az önállóság megszerzése előtt került sor, erről, utoljára az 1990-es választásokon alkalmazott, választási rendszerről nem fogok szót ejteni tanulmányomban.

Amint azt már említésre került, Szlovénia az 1992-es választásokon már részben arányos listás választási rendszert alkalmazott. A szlovéniai országgyűlési választások során összesen 90 képviselői mandátum kerül kiosztásra, mégpedig sajátos, kettős rendszerben.

A képviselői helyek többségét, 88 mandátumot, a már említett arányos rendszerben választott képviselők töltik be. A fennmaradó két mandátumon pedig a szlovéniai magyar és olasz nemzeti kisebbség képviselője osztozik. E két kisebbségi közösség képviseletét az említett kisebbségek autochton, őshonos jellegével indokolják.¹¹ Ezért automatikusan képviselve vannak a parlamentben, még akkor is, ha számbelileg kisebb közösséget képeznek, mint például a Szlovénia területén élő más, nem őshonosnak tekintett nemzeti kisebbségi közösség.

A kisebbségi mandátumokat a preferenciális szavazatokat is figyelembe vevő többségi választási elv (az ún. Borda-módszer) szerint osztják ki. E két mandátum számára külön választókerületek kijelölésére is sor kerül, amelyek azokat a területeket foglalják magukba, ahol a magyar és az olasz kisebbségi közösség él.¹²

A többi mandátum esetében Szlovénia területén nyolc választókerület kerül kijelölésre, mindegyikben azonos számú, 11 mandátum sorsa dől el. E választókerületeket csupán számokkal jelölik, területük azonban hozzávetőlegesen megegyezik az egyes szlovéniai történelmi régiók területével. A választókerületek ezen túl további 11, egymandátumos, nagyjából azonos számú választót magukba foglaló választási körzetre oszlanak.

Ennek célja tulajdonképpen a választási rendszer személyessé tétele. és nincs közvetlen befolyása az egyes politikai pártok között megoszoló mandátumszámra, mivel egy konkrét körzetben akár több képviselőt is megválaszthatnak, vagy éppen egyet sem.

A mandátumok két szinten kerülnek kiosztásra. Egyrészt választókerületi szinten, másrészt országosan. A választókerületi szinten a Hare kvótát használják és azokat a mandátumokat, melyeket az első összeszámlálás alkalmával nem sikerül kiosztani, a második számlálásba teszik át, ahol, már országos szinten, a D'Hondt-módszerrel osztják szét, azok között a pártok között, melyek legalább két, vagy ennél több választókerületben állítottak jelöltet és több mint három mandátumot szereztek. A választásokhoz semmiféle választási klauzulát nem állítottak fel.

¹¹ Szlovénia etnikailag meglehetősen homogén ország, de ennek ellenére komolyan kidolgozott kisebbségvédelmi rendszert alkalmaz. Ez a rendszer azonban csak a viszonylag kis számú, őshonosnak tekintett magyar és olasz kisebbségi közösségekre vonatkozik. Sajátos rezsím vonatkozik még a romákra, de a németekre már nem. A többi etnikai és nemzeti kisebbség, köztük a jugoszláv korszakhoz kötődő szerb, horvát, bosnyák, koszovói albán közösség, nem tartozik a privilegizált kisebbségvédelmi rendszerbe. Az európai szabályozáshoz hasonlóan a migráns közösségek sem élveznek a hivatalos kisebbségeknek járó védelmet. (Mészáros–Halász–Somai, 79.)

¹² A magyar és olasz közösségek tagjainak plurális választójoga van, tehát tulajdonképpen két szavazattal rendelkeznek, szavazhatnak saját kisebbségi jelöltjeikre és az általános szlovéniai választásokon is. (Uo. 81.)

¹⁰ Mészáros–Halász–Somai, 45–47.

A szlovén választásokon használt pártlisták leginkább a kötött jelöléshez állnak közel. A szavazópolgár ugyanis a szavazólapon egy konkrét személyt jelöl be, mellyel egyrészt politikai pártra is leadja a szavazatát, mégpedig arra, amelyik az adott jelöltet jelölte a választásokra, másrészt preferenciaszavazatot ad annak a konkrét jelöltnek, akit választott. A konkrét jelöltekre leadott szavazatok ezt követően úgy befolyásolják a választás kimenetelét, hogy meghatározzák azoknak a képviselői székeknek a számát, melyeket az adott párt az adott választókerületben megszerzett, és ezeket azok a jelöltek tölthetik be, akik a választáson legtöbb preferenciaszavazatot kapták. A rendszer így egyrészt felhasználja ugyan a preferenciális rendszert és így az egyes szavazópolgár befolyásolni tudja a jelölt helyét a pártlistán, másrészt azonban a választónak arra nincs lehetősége, hogy az adott párt több jelöltje közül is választhasson, hiszen szavazatát kénytelen a pártja által a saját választási körzetében indított jelöltre adni.

Az 1992-es választásokat megelőzően lépett életbe az a módosító szabály, mely a pártok regisztrációját szabályozza és változatlan formában máig érvényben van. Eszerint egy politikai pártnak ahhoz, hogy regisztrálhassa jelöltlistáját, minden választási körzetben legalább három, az adott párthoz tartozó és az előző választások során megválasztott képviselő aláírására van szüksége. Azonban amennyiben egy pártnak nincs három ilyen képviselője, a pártnak az adott választási körzetben élő tagjai is benyújthatnak jelöltlistát. Ebben az esetben viszont még az adott választókerületben élő legalább 50 választópolgár aláírása is szükséges a regisztrációhoz. Ennek a feltételnek minden egyes választókerületben külön érvényesülnie kell. További lehetőség még a regisztrációra egy adott választókerületben legalább 100 választópolgár aláírásának összegyűjtése. Ezzel a lehetőséggel élve már nem csak a politikai pártoknak, hanem egyes állampolgárok is lehetőségük van jelöltlista összeállítására, és ezzel lehetőség nyílik független jelöltek indulására az országgyűlési választásokon.

Szlovéniában aktív és passzív választójog a 18. életévüket betöltött polgárokat illeti meg. A magyar és az olasz kisebbségi közösség képviselőjét viszont csak az adott kisebbséghez tartozók, azok, akik szerepelnek a kisebbségi választói névjegyzékben, választhatják.

2000-ben, a választásokat megelőzően sor került a választási törvény újabb módosítására. A változás magát a választás rendszerét nem érintette, csak a feltételek részleges kiigazítására került sor, a meglévő választási rendszer keretein belül.

A szavazatok első összesítésében a Hare-kvótát a Droop-kvótára cserélték, aminek az volt az elsődleges célja, hogy magasabb számú mandátum elosztását biztosítsa az első összeszámlálás során, mint a megelőző választások idején alkalmazott módszer. Megváltoztatták a második össze-

számlálás módszerét is. 2000-től eszerint ide sorolták a párt által szerzett összes szavazatot, nem csupán az első számlálásból megmaradt töredék-szavazatokat, ahogyan az eddig történt. Ennek a változtatásnak az volt a szerepe, hogy erősítse a választási eredmények arányosságát.

Új választási klauzulát is bevezettek, amit a leadott szavazatok 4%-ában állapítottak meg. Eszerint, amennyiben egy párt nem éri ezt el, az általa a választókerületekben megszerzett mandátumok betöltetlenek maradnak.

A szlovén törvényhozás gyenge, második kamarájaként működő Államtanács¹³ a szociális, gazdasági, szakmai és helyi érdekeket képviseli. Témánk szempontjából nagyon jelentős szempont, hogy az Államtanács megválasztásánál nemcsak állampolgárok, hanem letelepedett külföldiek is rendelkeznek választójoggal, de csak aktív választójoggal, amennyiben az Államtanácsban képviselt érdekcsoporthoz, vagy szakmai csoporthoz tartoznak.

A 40 tagú Államtanács tagjainak, az államtanácsnokoknak (közülük 4 tag a munkaadókat, 4 a munkavállalókat, 4 a földműveseket, kisiparosokat és a független foglalkozásokat, 6 a mezőgazdasági szférát, 22 pedig a helyi önkormányzati érdekeket képviseli) az országgyűlési képviselőkkel szemben nem 4, hanem 5 évre szóló mandátumuk van. A képviselőket választják, a választási szabályokat törvény állapítja meg, melynek elfogadásához kétharmados többségre van szükség. Az államtanácsi választások azonban, eltérően az országgyűléstől közvetettek és nem egyenlők, ami így jobban biztosítja a kapcsolatot az adott érdekcsoportok és képviselőik között, és korlátozza a politikai pártok befolyását. Az Államtanács tagjai közül a szakmai és érdekcsoportok képviselőit szavazóközösségek, elektori testületek választják, a lokális érdekek képviselőit pedig maguk a helyi közösségek.

A választójoggal felruházott állampolgárok köre az Államtanács esetében nem azonos az országgyűlési választásokkal, hiszen itt konkrét szakmai és érdekcsoportok képviseléről van szó. A szavazók jegyzékét a választási bizottságok állítják össze. A szakmai szervezetek képviselőit külföldiek is megválaszthatják, akik az adott választókerületben fejtenek ki gazdasági tevékenységet. A nem szlovén állampolgárok szavazati joga azonban nem vonatkozik a helyi érdekek képviselőire, ott csak a szlovén állampolgárok tudják befolyásolni a választásokat.¹⁴ Az elektori testüle-

¹³ Az Államtanács törvényeket kezdeményezhet az Országgyűlésnél, véleményt nyilváníthat az Országgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekről és kérheti, hogy az Országgyűlés, a törvény kihirdetése előtt, ismételten döntést hozzon. Kérheti népszavazás kiírását és vizsgálatot indíthat közérdekű ügyekben. (Mészáros–Halász–Somai, 65.)

¹⁴ Mészáros–Halász–Somai, 64–65.

tekben történő választások titkosak, és minden közösségben egy hét alatt kell lezajlaniuk. A választáson a választók többségének részt kell vennie. Amennyiben ez nem valósul meg, egy hét múlva új választási gyűlést kell tartani, amelyen azonban már a megjelent szavazók száma nem játszik szerepet.

A választások lebonyolítását öttagú választási bizottság felügyeli, melyet a választók soraiból választanak meg. Minden választó annyi nevet jelölhet meg, ahányat az ő szervezete választhat. Az a jelölt győz, aki a legtöbb szavazatot kapta. Szavazategyenlőség esetén sorsolás dönt.¹⁵

Zdeněk Koudelka

Nemzeti kisebbségek és helyi önkormányzatok Csehországban, Morvaországban és Sziléziában¹

National minorities and the local self-governments in the Czech Republic, Morava and Silesia

Minority law guarantees nationality rights only for such specified minorities that has been living traditionally and permanently in the territories of the Czech Republic, Morava and Silesia. Such are the right to use the minority language in official matters, education in the minority language or to receive state assistance. There is, however, no law that would taxonomically give the definition of traditional national minority.

1. Nemzetiségi kisebbség

A nemzetiségi kisebbségek tagjainak jogairól szóló törvény értelmében a nemzetiségi kisebbség a Cseh Köztársaság jelenlegi területén élő cseh állampolgárok által alkotott közösség, amelynek tagjai az etnikai származásuk, a nyelvük, a kultúrájuk és a hagyományaik alapján rendszerint különböznek a többi állampolgártól, és számbeli kisebbséget alkotnak az összlakossághoz képest. Ezzel egyidejűleg pedig a nemzetiségi kisebbség tagjai kifejezik azt az akaratot, hogy őket nemzetiségi kisebbségnek tekintsék, mégpedig azzal a céllal, hogy közösen törekedjenek a saját önazonosságuk, nyelvük és kultúrájuk megőrzésére és fejlesztésére. A nemzetiségi állampolgárok ezzel párhuzamosan kívánják kifejezni és megvédeni a történelmileg kialakult közösségük érdekeit. A tartósan letelepedett külföldiek (akár az oroszokról, az ukránokról vagy a vietnamiakról van szó), nem tesznek eleget a nemzetiségi kisebbségek elismerése kapcsán támasztott követelményeknek egészen addig, ameddig nem szerzik meg a cseh állampolgárságot. Akkor sem tekinthetők jogilag nemzetiségnek, ha egyébként úgy viselkednek és cselekednek, mint nemzeti kisebbség. A csehországi oroszok és ukránok esetében a saját erősödő identitásuk főleg abban nyil-

¹⁵ Zakon o volitvah poslancev iz republike slovenije v evropski parlament (zvpep) http://www2.gov.si/zak/Zak_vel.nsf/0/c12563a400338836c1256c5d003a80fa?OpenDocument; Zakon o državnem svetu (uradno prečiščeno besedilo) (ZDSve-UPB1), Stran 10474. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005100&stevilka=4343> (letöltve: 2012. október 1.)

¹ A tanulmány és a fordítása a Nemzetközi Visegrádi Alap (IVF) 60900011. számú projektjének a támogatásával készült. A projekt a NKE KTK-hoz van telepítve és „A migránsok politikai integrációja a V4 (visegrádi) államokban” címet viseli. A tanulmány szerzője a brnói Masaryk Egyetem Jogi Karának docense.